

Anotace příspěvků přihlášených na vědecké kolokvium s mezinárodní účastí
KULTURA – MÉDIA – KOMUNIKACE

Olomouc, 25. 11. 2010

Mgr. **Daniel BÍNA**, Ph.D. (PF JČU, České Budějovice)

Zkoumání úlohy slovesnosti v narativní kultuře a narativní estetice multimediální doby

Príspevek se zabývá současnými podobami narativní komunikace, zejména novými narativními žánry a formáty realizovanými v prostředí nových médií. Zaměřuje se na propojování slovesné a vizuální dimenze narativu – na komiks a především na narativitu a estetiku PC-her.

Mgr. **Michal BOČÁK**, Ph.D. (FF PU, Prešov)

**Tradícia, skúsenosť, zdravie, gurmánstvo a štipka ekológie:
diskurzívne ingrediencie súčasných časopisov o jedle a varení**

*Časopisy o jedle a varení sú, popri tradičnej knižnej a novej televíznej produkcii, významným médiom re-/produkujúcim diskurzívne i sociálne praktiky vzťahujúce sa na jedlo a stravovanie. Súčasné periodiká popularizujú viaceré diskurzy, najmä diskurz tradicionalizmu („poctivé“ jedlo z domácich surovín), diskurz skúsenosti staršej generácie (neprekonateľnosť chuťových vlastností jedál „od babičky“), diskurz zdravého stravovania (výživová hodnota potravín, osobitne orientácia na udržanie/redukciu telesnej hmotnosti prostredníctvom stravovania, novšie aj popularizácia bioproduktov), diskurz gurmánstva (jedlo ako „umenie“, definícia spôsobov, ako si ho máme vychutnať, „užiť“) či diskurz ekologickej zodpovednosti (napr. podpora lokálnej produkcie surovín a fair-trade). Invokovanie týchto a ďalších diskurzov (v rôznych periodikách v rôznom pomere, hlavne v závislosti od cieľovej skupiny) stanovuje rámce na uvažovanie o jedle a princípy jeho prípravy a spotreby. Zámerom autora je identifikácia a analýza konkrétnych diskurzov, na ktoré sa jednotlivé časopisy odvolávajú; analytickým materiálom sú české časopisy *Apetit*, *Chef Gurmán* a *Nejlepší recepty* a slovenský časopis *Dobré jedlo*.*

doc. PhDr. **Jiří BYSTRICKÝ**, CSc. (FF UP, Olomouc):

Film a imaginace

Přijmeme-li jako výchozí hledisko Flusserovo pojetí techno-imaginace můžeme poté nahlížet film jako určité fenomenologické popisy. V jeho koncepci je nejprve nutné vycházet z výkladu pojmu techno-imaginace, která označuje schopnost kódovat a dekódovat obrazy („techno-obrazy“) vytvořené aparáty. Hypotézou je potom východisko, že techno-imaginace se radikálně liší od imaginace tradiční. Vysvětlení uvedené difference můžeme objasnit z následujícího popisu: samotné „čtení“ a „psaní“ techno-obrazů (např. fotografií, filmů, televizních programů atp.) totiž klade zcela jiné požadavky na recepci a výklad těchto fenoménů, než je tomu v případě „čtení“ a „psaní“ u klasických obrazů (viz např. mozaiky, jeskynní kresby, náčrty na skleněných tabulích aj.). Príspevek se zaměří na vybrané aspekty vztahu filmu a (techno-) imaginace.

Mgr. **Martin FAFEJTA**, Ph.D. (FF UP, Olomouc):

Jazyková nemožnost identity

Možná je pouze ta podoba a forma lidské identity, která je jazykově uchopitelná a tak sdělitelná. Nepotvrzovaná identita není identitou v sociálním slova smyslu. Zároveň má identita tu podobu, jakou jí dává jazyk a převládající diskursy. Z tohoto úhlu pohledu (konkrétně skrze teze Foucaulta a Butler) se bude příspěvek zabývat problematikou genderově, pohlavně a sexuálně menšinových identit, jako je identita transgenderová, intersexuální, asexuální či polyamorní.

Prof. PhDr. **Stanislav HUBÍK**, CSc. (FF UP, Olomouc)

Grafika a politika: prostor písma a prostor svobody

Mezi druhem média a politickým jednáním existují vztahy, jež jsou předpokladem vzniku určitých politických témat. Je-li politika definována jako spor o spravedlivé uspořádání institucí, pak není lhostejné, které médium tento spor nejen zprostředkuje, ale přímo umožňuje. Prostor reprezentace svobodného jedince v politice je bytostně svázán s prostorem písma. Je pak otázka, co se děje s reprezentací svobodného jedince v éře technického obrazu, kdy je abstraktní prostor písma nahrazován konkrétním prostorem obrazu a zvuku, a kdy je estetika písemného nahrazována estetikou technicky zobrazeného.

Mgr. **Bohumil KARTOUS** (FSV UK, Praha)

Reklama jako reflexe hodnotového systému společnosti

Reklama je sofistikovaná hra s realitou. Realita v této hře nabývá role pozadí a kulisy, které je možné libovolným způsobem přizpůsobovat předepsanému scénáři. V mnohovrstevnatém informačním toku, kterým je společnost splavována a který činí normativní „dno“ společnosti vcelku nejasné a nejisté, je reklama právě jednou z nejpřítomnějších materiálů, které v sobě nesou vtisknutý princip vývoje a sdělování informací.

PhDr. **Jakub KONČELÍK**, Ph.D. (FSV UK, Praha)

Média a novináři v turbulencích roku 1968

Novináři prožili československý rok 1968 jako intenzivní a překotnou cestu od opatrné nedůvěry v možnosti uvolnění přes euforickou víru v zásadní redefinici společenské role žurnalistiky a přesvědčení o vítězství svobody slova zpět k postupné rezignaci na výdobytky krátkého vzepětí veřejného dialogu o podstatě vztahu moci a médií, zpět k návratu k letitému ideálu služebnosti médií. Příspěvek se pokusí pojmenovat zásadní momenty tohoto vývoje.

Mgr. Peter MIKULÁŠ, Ph.D. – Mgr. Lucia SPÁLOVÁ, Ph.D. – Mgr. Peter SZABO, Ph.D. (FF UKF, Nitra)

Diskurzívna analýza mediálneho zobrazenia návštevy maďarského prezidenta na odhalení sochy sv. Štefana v Komárne 2009 z pohľadu národne orientovaných médií

Príspevok sa zaoberá diskurzívnou analýzou nebuloárnych printových textov s tematikou návštevy maďarského prezidenta na odhalení sochy sv. Štefana v Komárne v roku 2009. Príspevok prezentuje kvantitatívno – kvalitatívnu úroveň analýzy, výsledky ktorej dokumentujú základné diferencujúce mediálne konštruované diskurzy o mediálne prezentovanej udalosti na strane slovenských národných a menšinových maďarských nebuloárnych médií.

Mgr. et Mgr. Kateřina PROKOPOVÁ (FF UP, Olomouc)

V zajetí propagandy. Problémy výzkumu propagandy v západních zemích

Příspěvku se pokusí zmapovat a zachytit boj o vyrovnávání se s propagandistickou činností demokratického státu a s propagandou jako předmětem odborného studia. Zaměří se na následující otázky: co pro autory propaganda je a co není; vůči čemu ji vztahují; jakým způsobem ji analyzují; na jakých ideologických východiscích staví své teorie. Jako podklad příspěvku byly zvoleny dvě studie současných amerických odborníků na komunikaci a v kontrastu k nim jednu monografii francouzského filosofa.

Mgr. Renáta SEDLÁKOVÁ, Ph.D. (FF UP, Olomouc)

Zbohatneme na sociálně slabých? Recepte sociálně necitlivé reklamy

V posledních letech jsme v českém mediálním prostoru stále častěji vystaveni reklamním sdělením využívajícím stereotypů sociálně marginalizovaných skupin. Setkáme se s nimi nejen na poli komerčním, ale i v politické předvolební kampani. Tato marketingová sdělení využívají mýty o sociálně slabých skupinách, dehonestují nebo zesměšňují jejich členy, případně apelují na jejich nedostatečnost či nekompetenci. Na rovině politické pak pracují s apelem na jejich sociální vyloučení. Na rozdíl od stereotypů genderových (zobrazování ženského těla jako prostředku pro prodej čehokoli), jiná stereotypní (např. ageistická) sdělení zpravidla nejsou kritizována a označena za nekorektní. Jak taková reklamní sdělení čtou jejich potenciální adresáti? Jak dekódují stereotypy, s nimiž reklamy pracují?

PhDr. Tomáš TRAMPOTA, Ph.D. (FSV UK, Praha)

Strukturální proměna českého denního tisku po roce 1990

Příspěvek představí výsledky longitudinální obsahové analýzy čtyř českých deníků zaměřené na strukturální proměnu jejich obsahů z hlediska formálních proků a žánrového členění.

doc. PhDr. **Peter VALČEK**, Ph.D. (FF UP, Olomouc)

Mediální symbol jako excitace/inhibice témat uvnitř kultury

Podle ruského antropologa Poršněva lidská řeč není ničím jiným, jen – paradoxně – jedním z biologicky nevyhnutelných útlumových nervových center. Je tudíž totožná s různými kompenzačními aktivitami živočichů, jako je např. zmatené obíhání hladového psa kolem potraviny či její vzrušené přijímání při každém soustu z jiné strany misky, které utlumuje dramaticky preexcitované reflexy přijímání potraviny. Výzkum lidské řeči z uvedeného hlediska biologicko-sociální excitace/inhibice individuálních i sociálních subjektů však po Poršněvovi prakticky nepostupuje. Lidský jazyk (kód) má z tohoto úhlu pohledu dvě stránky: 1. aktivní – mentální (produkce řeči) a 2. pasivní, trpnou – mediální (reprodukce kódu): tudíž, s Lotmanem řečeno – textualitu jakožto bezprostředně ovladatelnou složku kultury (levomozkový aspekt) a medialitu jakožto civilizační extenzi evidence přírody (pravomozkový aspekt). Mediální rituál tudíž nemá jen aktivní rozměr, který zkoumají mediální studia, ale i rozměr trpný (psychologický) – inhibici aktuálních témat (= nehospodárné – ! – zadržetí mentální energie soustředěné kolem témat, často i nevyhnutelných pro konformaci veřejnosti). Příspěvek nabízí několik poznámek k této problematice.

doc. PhDr. **Jaroslav VANČÁT**, Ph.D. (FHS UK, Praha):

K souvislostem obrazových a jazykových metafor a jejich účinků při uplatnění v médiích

S odkazem na knihu Lakoffa s Johnsonem Metafory, kterými žijeme (Brno 2002) a Lakoffovy knihy Ženy, oheň a jiné nebezpečné věci. Co kategorie vypovídají o naší mysli (Praha 2006) se příspěvek bude zabývat výtvarným uměním moderny a jeho vlivem na chápání struktury metaforického myšlení v jeho jazykovém vyjádření v souvislosti s uplatněním metafor v médiích.

PhDr. **Pavel VEČEŘA**, Ph.D. (FSS MU, Brno)

O zrádném Ganelonovi a „obratném“ Alkibiadovi

aneb Proč se v tradiční společnosti spíše zrazuje a v moderní kolaboruje

Příspěvek se věnuje povaze vztahů mezi kolaborací, modernitou a tištěnými masovými médii, přičemž se snaží zodpovědět otázku, zda lze kolaboraci chápat jako specificky moderní jev, nebo zda má své „podoby“ již v předmoderních sociálních strukturách. Text se rovněž zaměřuje na fenomén zrady; upozorňuje přitom na jeho zásadní odlišnost od kolaborace: zatímco zrada je věcí skrytou, tajenou a jejím primárním cílem je umožnit průnik vnějšího nepřítele do obránci dosud hájeného prostoru, pro kolaboraci je příznačná veřejnost a příkladnost, s níž její aktéři v pacifikačním smyslu apelují na své spoluobčany, kteří jsou již okupační moci vnějškově podrobeni. Zrada je obecně příznačná pro relativně uzavřené komunity tradiční společnosti, v níž o případné spolupráci s vnějším nepřítelem nebo okupantem rozhodují její elity. Kolaborace je podmíněna existencí takové společnosti, která je složena z politicky autonomních subjektů a je individualizována do té míry, že o své případné kolaboraci s nepřítelem rozhoduje její každý politicky plnoprávný člen individuálně.

Mgr. **Katrin VODRÁŽKOVÁ** (FF UK, Praha)

Film a technické zobrazení

Příspěvek pojednává o problematice filmu jako o technice pohyblivého obrazu, která vychází z reflexe konceptu filosofie médií. Film v tomto pojetí chápeme jako reflexivní médium, které je schopno inspirovat nové formy myšlení a vnímání. A film jakožto pohyblivý obraz se také stal jedním ze vzorů pro zpětné chápání a porozumění médií. Díky technice pohyblivých obrazů rozprostírá film jako médium takovou skutečnost, kdy se jedná o pohyb, který se vyznačuje diferencovanou hloubkou – mediálně zprostředkovanou. Na základě této skutečnosti se otevírá a rozšiřuje prostor pro další rovinu kritické reflexe reality a myšlení. Médium filmu je nástrojem myšlení, přináší novou techniku, respektive nový způsob vidění, to znamená i nové formy sekvenciho – nespojitého – zobrazení. Příspěvek se snaží představit novou dynamickou formu myšlení médií.

Mgr. **Radim ZÁMEC**, Ph.D. (FF UP, Olomouc)

Konstrukce obrazu imigranta ve španělských internetových diskusích

Příspěvek se věnuje analýze internetových diskusí probíhajících pod články na téma imigrace v hlavních španělských celostátních denících. Analýza se zaměřuje na protichůdné kategorizace imigranta, které čtenáři (re)produkuje ve svých příspěvcích. Studie chce přispět k diskusi v rámci kritické analýzy diskursu o mechanismech reprodukce a resistance xenofobie v evropských společnostech.

Mgr. **Lukáš ZÁMEČNÍK**, Ph.D. (FF UP, Olomouc)

Relevance pojmových výpůjček v crossdisciplinách

Autor zkoumá a rozvíjí koncepci vypůjčeného vědění (borrowed knowledge) Stephena Kellerta. Na příkladech několika crossdisciplín (memetika, biosémiotika ad.) ukazuje výhody a úskalí používání některých významných vědeckých pojmů jako metafor mimo kontext původní teorie. Autor zvažuje, nakolik je crossdisciplinární přístup typický pro mediální a kulturní studia.